

АСОЦИАЦИЯ
НА ИНДУСТРИАЛНИЯ КАПИТАЛ В БЪЛГАРИЯ

1527 София, ул. Тракия №15 ет.1
тел./факс: (02)963 37 52 963 37 56
e-mail: bica@bica.bg.org
www.bica.bg.org

НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Вх. № K3-853-10-38
дата 30.07.2018 г.

Изх. № 316/27.07.2018 г.

ДО
Д-Р ДАНИЕЛА ДАРИТКОВА,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА КОМИСИЯТА ПО
ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
ПРИ 44-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

На Ваш изх. K3-853-10-38/27.07.2018 г.

ОТНОСНО: Законопроект за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО), № 826-01-26, внесен от Министерски съвет на 16.07.2018 г.

УВАЖАЕМА Д-Р ДАРИТКОВА,

Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) като най-представителната организация на работодателите на национално ниво работи усилено за изграждането и укрепването на връзката между образованието и бизнеса и за по-активното участие на работодателите при определяне на държавния план-прием в професионалните гимназии и въвеждането на повече практика в реална работна среда, както и за спешно одобрение на Списък на защитени специалности от професии. Затова АИКБ многократно е настоявала да се започне работа по разработването на нов Закон за професионалното образование и обучение, който да еманципира последното от средното общо образование, уредено чрез Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО).

През последните две години се направи много в насока сближаване на бизнеса и образоването, но все още ПОО е твърде зависимо и се разглежда като „осиновено дете“ на системата на средното образование. От тази гледна точка, считаме, че са необходими по-категорични реформи, които АИКБ е готова да подкрепи.

С новия ЗИД на ЗПОО се въвеждат промени, които са насочени към включването на работодателите като равностоен партньор в обучението чрез работа, определяне на функциите и изискванията към подготовката на учители и наставници в дуалната система на обучение, както и актуализирането на учебните програми в съответствие с динамично променящите се изисквания на бизнеса.

С предложените промени са решени въпросите относно създаването на регистър към Министерството на икономиката като публична услуга от база данни с предприятията, участващи в дуалното обучение; поемане на здравните осигуровки от държавата чрез промени в Закона за здравното осигуряване и се регламентира ролята на наставника.

Въпреки това, взаимоотношенията между ученика и предприятието, в което той усвоява професия, остават все още нерешени. Основният въпрос, който не е намерил място в предложените промени, е - дали учениците, които отиват в предприятията, за да усвоят професионални учения и знания, трябва да сключват договори с тези предприятия по реда на чл. 230 КТ и какъв вид договори могат да бъдат сключени между ученик и работодател? Друг въпрос е - трябва ли учениците да получават възнаграждение за труда си и какъв вид да е то? Какъв вид рискове трябва да се покриват при полагане на труд от страна на ученик и кой носи отговорността за тези рискове? Необходимо ли е ученикът да бъде първо инструктиран за безопасност и здраве при работа и необходимо ли е да бъде застрахован за съответните рискове? Редно ли е този период на обучение в предприятието да се води трудов стаж или следва, както считаме, че е необходимо, това да е производствена практика?

Както знаете, Икономическият и социален съвет на Република България проведе консултация по въпроси за обучението чрез работа през месец февруари тази година и членовете на съвета, сред които както представителите на работодателските организации, така и на синдикатите и на други неправителствени организации, аргументираха своите позиции, че ученикът, който получава практически умения в работна среда, по същество се учи, а не е на работа като нает в предприятието. Затова отношенията между него, училището и предприятието трябва да се уредят от Закона за професионалното образование и обучение, а не от Кодекса на труда. Беше подкрепено и мнение, че интересът, който сега заявяват работодателите да обучават ученици в работна среда, трябва да бъде стимулиран. Прекалена регулация и особено завишени изисквания към работодателите по отношение на задачи на наставниците и възмездяване труда на учениците, може да имат негативен ефект.

Това становище беше подкрепено и от Министерството на труда и социалната политика, което също изрази мнение, че нови нормативни промени, свързани с договорености между ученик, училище и предприятия, трябва да се отнесат към специалния Закон за професионално образование и обучение. Мотивът на МТСП е, че учениците се учат чрез труд и това не ги превръща в наети работници.

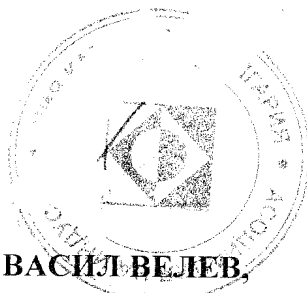
Също така смятаме, че законът трябва да дава възможност възнаграждението на учащите в дуална система на обучение да се финансира и чрез други източници, освен от работодателя, като например от оперативни програми, държавни фондове и други.

Членовете на АИКБ вярват, че въвежданите реформи в областта на ПОО са в правилната посока, но настояваме за категорично уреждане на правоотношенията между учащите и работодателите в дуалната система на обучение чрез изменение и допълнение на Закона за професионално образование и обучение и създаване на специално правоотношение, в което учащите не се третират като работници или служители с всички произтичащи от това права и задължения.

Във връзка с изложеното и за да подпомогнем процеса на приемане на най-удачното решение прилагаме конкретно предложение с мотиви за изготвянето му (съвместно от АИКБ и КНСБ), насочено към практическото уреждане на обучението чрез работа, като смятаме, че систематичното място на тази материя е в Закона за професионалното образование и обучение.

Приложение: съгласно текста.

С УВАЖЕНИЕ,

ВАСИЛ ВЕЛЕВ,
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА УС НА АСОЦИАЦИЯ НА
ИНДУСТРИАЛНИЯ КАПИТАЛ В БЪЛГАРИЯ

Предложение

за договор в чл. 17а от ЗПОО

Организация на обучение чрез работа (дуална система на обучение) (Загл. изм. - ДВ, бр. 79 от 2015 г., в сила от 01.08.2016 г.)

Чл. 17а. (Нов - ДВ, бр. 61 от 2014 г.) (1) (Изм. - ДВ, бр. 79 от 2015 г., в сила от 01.08.2016 г.) Обучението чрез работа (дуална система на обучение) е специфична форма на професионално обучение за придобиване на професионална квалификация, което се организира въз основа на партньорство, включително въз основа на договор между институциите по чл. 5, ал. 4 и един или няколко работодатели.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 79 от 2015 г., в сила от 01.08.2016 г.) Обучението чрез работа (дуална система на обучение) се организира и осъществява в съответствие с този закон, ~~Кодекса на труда~~ и наредбата по ал. 510.

(3) С договора за обучение чрез работа по алинея 1 (дуална система на обучение) се определят:

1. правата и задълженията на страните, в това число:

а) спазването на учебните планове и осигуряването на необходимите пособия и технически средства, както и за чия сметка се извършва това.

б) осигуряването на здравословни и безопасни условия за обучение чрез работа.

2. срокът на обучението;

3. придобиването на квалификация по професия или по част от професия, по която ще се провежда обучението, подлъжностно определяне на наставници от страна на работодателя и на длъжностни лица от страна на институцията по чл. 5, ал. 4 и техните ангажименти;

4. дневната и седмичната продължителност на обучението, както и режимът на почивките;

5. размерът на дължимото възнаграждение и условията за начисляването и изплащането му;

6. редът и условията за прекратяване на договора;

7. размерът на обезщетенията при неизпълнение или предсрочно прекратяване на договора, с изключение на случаите, при които прекратяването е по взаимно съгласие на страните;

8. формите и начините за осъществяване на контрол за изпълнение на договора;

9. начинът и формите за търсене на отговорност от ученика за изпълнение на договора, включително налагане на наказания за нарушения на изискванията за обучение чрез работа;

10. други, които са от значение и са в съответствие с целите и задачите за осъществяването на обучението чрез работа, по преценка на страните по договора.

(4) Неразделна част от договора по алинея 1 са:

а) декларация по образец от ученика, че ще спазва задълженията, произтичащи от договора и ще носи дисциплинарна отговорност при неизпълнение.

б) декларация по образец от родителите/настойниците на ученика, че са запознати с правата и задълженията му, произтичащи от договора;

(5) Образците на декларациите по алинея 4 се утвърждават от министъра на образованието и науката.

(6) За срока на договора по алинея 3 работодателят е длъжен да застрахова за своя сметка за рисковете трудова злополука и професионална болест всяко от обучаемите лица.

(7)(3) (Доп. - ДВ, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Обучението по ал. 1 се осъществява въз основа на прием, заявен от работодателя пред директора на съответната институция, която извършва обучението по чл. 5, ал. 4, т. 2.

(8)(4) (Нова - ДВ, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Обучението по ал. 1 по рамкова програма В се провежда по рамкови учебни планове съгласно държавния образователен стандарт за учебния план.

(9)(5) (Предишна ал. 4, изм. - ДВ, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) В институциите по чл. 18, т. 1 - 4 практическото обучение в реална работна среда се организира в XI и XII клас за ученици, които са навършили

16 години, а в институциите по чл. 18, т. 5 и 6 - съгласно съответния учебен план.

(10)(6)-(Изм. - ДВ, бр. 79 от 2015 г., в сила от 01.08.2016 г., предишна ал. 5 - ДВ, бр. 59 от 2016 г., в сила от 01.08.2016 г.) Условието и редът за провеждане на обучение чрез работа (дуална система на обучение) по ал. 1 се определят с наредба, издадена от министъра на образованието и науката съгласувано с министъра на труда и социалната политика.

Мотиви:

В двата закона (за предучилищното и училищно образование (ЗПУО) и за професионалното образование и обучение (ЗПОО), дуалното обучение (ДО) е очертано принципно, като съдържание, форма, същност, структура, субекти и т.н. Това е направено разпокъсано в системата от норми на двата закона.

1. Ученикът априори не определя нищо в обучението. В рамките на учебното заведение той е обект на въздействие от учители, през и чрез учебна програма, методология на преподаване, контрол за придобитите знания и пр., т.е. образователното отношение е публично-правно задължение.

2. През целия курс на обучение ученикът/обучаем е подвластен на учебната програма, с която следва да са съобрази поведението си, за да придобие необходимите знания.

3. Учебната програма определя, диктува и какво да бъде обучението чрез работа, обучението в предприятието („Дуалното обучение“). Той е подчинен, задължен. Той може, има право и задължение само да изпълнява. Да прави възложеното му в предприятието, за да придобие практически умения и практически знания и професионална квалификация.

4. Следователно в ЗПОО и ЗПУО следва да се доразвие текстът за дуалното обучение, като форма на партньорство между професионална гимназия, и един или няколко работодатели (чл. 115, ал. 2 ЗПУО и чл.5 , ал. 4 ЗПОО).

Тоест в чл. 17а ЗПОО следва да се уреди по-детайлно съдържанието на договора между предприятието и учебното заведение (към който насочва чл. 17а, ал.1 ЗПОО).

Законът „говори“ за договор (чл. 17а, ал. 1 ЗПОО), но това не е достатъчно, той трябва да насочи, да определи елементите на договора, правата и задълженията на страните по този договор. Така идеите за ДО ще придобият реални очертания, както се казва „плът и кръв“.

Договорът за обучение който се сключва между предприятието и учебното заведение следва да уреди най-важните елементи, които са:

1. Водеща роля имат учебните предмети/програми, които следва да се прилагат в реална работна практическа среда. Учебното заведение следва да ги представи, като условие, с което работодателят следва да се съобразява при определяне на съответните материални условия.
2. Условищата, материални и други, средата, в която ще протича обучението. Те са задължения на работодателя. Той следва да ги обезпечи.
3. Непосредствено ангажираните с практическото обучение лица от страна на работодателя –наставниците.
4. Ангажираните от страна на училището служебни лица, (ако има такива) - следва да се уточни с какво са ангажирани.
5. Сроковете и здравословните и безопасни условия на работа, в които ще протече обучението.
6. Начините, през които ще се провери постигнатия резултат в следствие на обучението чрез работа.
7. Режимите на обучение чрез работа – часове почивки, други подобни.
8. Възможността ученикът да получи възнаграждение в определени размери, ако в процеса на обучение е създал или допринесъл за създаване на търговска, продуктова стойност, която е възможно да намери реализация на съответния пазар.

Ученикът следва да изпълнява договора, да се съобразява с него. Поради това е необходимо законът да изисква от ученика да декларира, че ще спазва задълженията към него произтичащи от договора. Ученикът следва също да носи дисциплинарна отговорност за изпълнението на задълженията, произтичащи от този договор по същия начин, по който носи отговорност за спазване на дисциплината в учебното заведение. Има пълна аналогия с подчиненото положение на ученика в учебното заведение спрямо учебната програма и подчиненото положение на ученика в предприятието спрямо договора който пък от своя страна основно се съобразява с учебната програма. Това включва и декларация от родителите/настойниците, че са запознати с правата и задълженията на детето - ученик и че приемат той да ги изпълнява. В тази връзка е необходимо да се уредят правата и задълженията на ученика, произтичащи от този договор, защото той е обект, а не субект на договора. Поради това се предлага в образец, утвърден от министъра на образованието и науката да се декларират ангажиментите както на ученика – обучаем, така и на неговите настойници.